

Pugilat. Boxa grega antiga
Data al menys del segle -VIII

Metàfora de la línia

Plató: *República* Llibre VI

[...]

- Pren, doncs, una línia que estiga tallada en dos segments desiguals i torna a tallar cadascun dels segments, el del gènere visible i el de l'intel·ligible, seguint la mateixa proporció. Llavors tindràs, classificats segons la major claredat o foscor de cadascú: en el món visible, un primer segment, el de les imatges. Anomeno, imatges primer que res a les ombres, i en segon lloc, a les figures que es formen a l'aigua i en tot el que és compacte, polit i brillant, i a altres coses semblants, Si és que m'entens.

- Sí que t'entenc.

- En el segon posa allò del qual tot això és imatge: els animals que ens envolten, totes les plantes i el gènere sencer de les coses fabricades.

- Ho poso, va dir.

-Accediries potser, vaig dir jo, a reconèixer que allò visible es divideix, en proporció a la veritat o a la carència d'ella, de manera que la imatge es trobi, respecte a allò que imita, en la mateixa relació en què allò que s'ha opinat respecte al que es coneix?

- Per descomptat que hi accedeixo, va dir.

- Considera, doncs, ara de quina manera cal dividir el segment d'allò intel·ligible.

- Com?

- De manera que l'ànima es veja obligada a buscar la una de les parts servint-se, com d'imatges, d'aquelles coses que abans eren imitades, partint d'hipòtesi i encaminant-se així, no cap al principi, sinó cap a la conclusió; i la segona, partint també d'una hipòtesi, però per arribar a un principi no hipotètic i duent a terme la seva investigació amb la sola ajuda de les idees preses en si mateixes i sense valer-se de les imatges a què en la recerca d'allò recorria.

- No he comprès de manera suficient, va dir, això de què parles.

F I L O S O F E M

- Doncs ho diré un altre cop, vaig contestar. I ho entendràs millor després del següent preàmbul. Crec que saps que els qui s'ocupen de geometria, aritmètica i altres estudis semblants, donen per suposats els nombres imparells i parells, les figures, tres classes d'angles i altres coses emparentades amb aquestes i diferents en cada cas; les adopten com a hipòtesi, procedint com si les conegueren, i no es creuen amb el deure de donar cap explicació ni a si mateixos ni als altres respecte al que consideren com evident per a tots, i d'aquí és d'on parteixen les successives i conseqüents deduccions que els porten finalment a la investigació d'allò que es proposaven cercar.

- Sé perfectament tot això, va dir.

- I no saps també que se serveixen de figures visibles sobre les quals discorren, però no pensant en elles mateixes, sinó en allò a què elles s'assemblen, discorrent, per exemple, sobre el quadrat en si i la seva diagonal, però no sobre el que ells dibuixen, i igualment en els altres casos; i que així, les coses modelades i traçades per ells, de les quals són imatges les ombres i reflexos produïts a l'aigua, les empen, de manera que siguen al seu torn imatges, en el seu desig de veure aquelles coses en si que no poden ser vistes d'una altra manera sinó per mitjà del pensament?

Món sensible		Món intel·ligible	
Imatges (εἰκασίματα)	Objectes sensibles (αἰσθητὰ)	Objectes matemàtics (μαθηματικὰ)	Idees (νόηματα)
Imaginació (εἰκασία)	Creença (πίστις)	Pensament (διάνοια)	Coneixement (νόησις)
OPINIÓ (DOXA)		CIÈNCIA (EPISTEME)	

- Tens raó, va dir.

- I així, d'aquesta classe d'objectes deia jo que era intel·ligible, però que en la seva investigació es veu l'ànima obligada a servir-se d'hipòtesi i, com no pot remuntar-se per sobre d'aquestes, no s'encamina al principi, sinó que usa com imatges aquells mateixos objectes, imitats al seu torn pels de sota, que, per comparació amb aquests, són també ells volguts i honrats com a coses palpables.

- Ja comprenc, va dir, et refereixes al que es fa en geometria i en les ciències afins a ella.

- Doncs bé, aprèn ara que situo en el segon segment de la regió intel·ligible allò a què arriba per si mateixa la raó emprant el poder dialèctic i considerant les hipòtesis no com principis, sinó com vertaderes hipòtesis, és a dir, esglaons i trampolins que l'eleven fins al no hipotètic, fins al principi de tot; i un cop haja arribat a aquest, anirà passant d'una a una altra de les deduccions que d'ell depenen fins que, d'aquesta manera, descendisca a la conclusió sense recórrer en absolut a res sensible, sinó al contrari, usant només de les idees preses en si mateixes, passant d'una a una altra i acabant en les idees.

- Ja me n'adone, va dir, encara que no perfectament, perquè em sembla molt gran

l'empresa a què et refereixes, que el que intentes és deixar assenyalat que és més clara la visió del ser i d'allò intel·ligible que proporciona la ciència dialèctica que la que proporcionen les anomenades arts, a les quals serveixen de principis les hipòtesis; perquè encara que els qui les estudien es veuen obligats a contemplar els objectes per mitjà del pensament i no dels sentits, no obstant això, com que no investiguen remuntant-se al principi, sinó partint d'hipòtesi, per això et sembla a tu que no adquireixen coneixement d'aquests objectes que són, però, intel·ligibles quan estan en relació amb un principi. I crec també que a l'operació dels geòmetres la resta l'anomena pensament, però no coneixement, perquè el pensament és quelcom que està entre la simple creença i el coneixement.

- Ho has entès, vaig dir, amb tota perfecció? Ara aplica'm als quatre segments aquestes quatre operacions que realitza l'ànima: la intel·ligència, al més elevat; el pensament, al segon; al tercer dóna-li la creença i a l'últim la imaginació; i posa'ls en ordre, considerant que cadascun d'ells participa tant més de la claredat com més participen de la veritat els objectes a què s'aplica.

- Ja ho comprenc, va dir,estic d'acord i els ordeno com dius.

